

Guia d'aprenentatge

Sociologia

(6 ECTS)

Any acadèmic 2014-2015

Semestre: 1r Curs: 1r

Grau en Treball Social

Mòdul A: Formació bàsica en Ciències Socials i Jurídiques

Matèria: Sociologia

Grau en Educació Social

Mòdul A: Formació bàsica en Ciències Socials i Jurídiques

Matèria: Sociologia

Professor: Dr. Roger Buch i Ros

1.- Presentació de l'assignatura

El sociòleg Peter Berger va escriure en el seu llibre, ja esdevingut un clàssic, *Invitació a la sociologia*, que l'ensenyament de la sociologia és fonamental allà on es vulgui que l'educació sigui una educació per a la llibertat (BERGER, 1986: 208). Aquesta és, doncs, la premissa de la qual partim en aquesta assignatura, considerada matèria bàsica en el Pla d'estudis dels Graus de Treball Social i Educació Social. El mateix Berger ens apunta que, de fet, una introducció a la sociologia és una invitació a un tipus de passió molt particular. Una passió que un altre sociòleg com Charles Wright Mills va batejar amb una afortunada definició: "la imaginació sociològica".

La importància d'aquesta disciplina rau tant en els continguts que hi aprendrem, fonamentals per a la formació de professionals que han d'intervenir en el terreny social (les desigualtats, les classes socials, la socialització, les formes de control social...) com, alhora, d'una manera molt especial, en l'aprenentatge d'una determinada perspectiva de mirar la realitat que ens ajudi a adquirir una mirada global, crítica i aprofundida envers la realitat que ens envolta.

Tot professional del camp social, sigui quin sigui el seu àmbit específic de treball, no ha de ser un simple interventor que actuï segons indicacions aïllades dissenyades des de fora. Creiem que els professionals han d'estar formats per ser autèntics protagonistes del disseny de les intervencions, aportant criteris d'optimització i esdevenint agents de canvi social. Perquè això sigui possible, hem de formar-nos en un discurs sociològic que ens possibiliti adquirir unes eines d'anàlisi de la realitat en tota la seva globalitat. Com deia un important sociòleg de l'educació: "a problemes socials hi calen solucions socials" o el que és el mateix, si volem treballar per a la transformació social és fonamental tenir eines per tal d'analitzar, conèixer i comprendre la realitat social. I aquest és, de fet, l'objectiu de la sociologia com a ciència social.

2.- Competències a desenvolupar

- Introduir-se en l'aplicació d'una mirada sociològica sobre la realitat social.
- Adquirir eines conceptuals i teòriques per a l'anàlisi de la realitat social que ens envolta.
- Reconèixer les variables socials i culturals que ens condicionen en tant que éssers socials.
- Identificar els eixos d'estructuració de les desigualtats socials (classe social, gènere, ètnia).

3.- Continguts

Mòdul 1. La sociologia com a ciència social

Unitat 1. La perspectiva sociològica.

- La societat com a objecte d'estudi.
- Els orígens de la sociologia.
- Característiques de la perspectiva sociològica.
- La construcció del problema sociològic.
- Característiques de la sociologia com a ciència social.

Unitat 2. Els clàssics de la sociologia. Principals orientacions teòriques.

- Karl Marx.
- Émile Durkheim.
- Max Weber.

Mòdul 2. La societat dins la persona. Processos de socialització

Unitat 1. El procés de socialització

- La naturalesa social de la persona.
- El procés de socialització: definició i elements significatius.
- Els estadis del procés socialitzador.
- La construcció social de la identitat.

Unitat 2. Els agents de socialització.

- Definició i classificació.
- La Família, l'escola, el grup d'iguals i els mitjans de comunicació.

Mòdul 3. La persona dins la societat. Processos d'institucionalització

Unitat 1. Conformitat, desviació i control social.

- Conformitat i desviació.
- Teories de la desviació social.
- Control social.

Unitat 2. El procés d'institucionalització.

- Estructura social i institucions socials.
- La dialèctica social: les bases antropològiques de la institucionalització.
- Status i rols socials.
- La legitimació.

Mòdul 4. Estratificació i desigualtat social

Unitat 1. L'estratificació social.

- Estratificació social: definició i sistemes al llarg del temps.
- Teories de l'estratificació.
- Les classes socials i la societat capitalista.
- Les desigualtats socials a les societats tecnològiques avançades.

Unitat 2. Les altres desigualtats: ètnia i gènere.

- Les desigualtats ètniques.
- Les desigualtats de gènere.

El **primer mòdul** és de caire introductori a la matèria que estudiem (la sociologia) i a la seva particular "mirada" sobre la realitat. Començarem introduint-nos en la definició de societat i, a partir d'aquí, analitzarem en què consisteix la perspectiva sociològica. En la segona unitat farem un breu recorregut per les principals aportacions teòriques dels principals autors clàssics en sociologia que han esdevingut "pares" d'aquesta ciència social i que el seu pensament continua essent, avui en dia, la font de la qual beuen les teories contemporànies. Aquests autors són K. Marx, M. Weber i E. Durkheim.

El **segon mòdul** entra a analitzar un dels principals temes del programa que esdevé, alhora, fonamental per a tot professional de l'acció social: els processos de socialització. En aquest mòdul parlem de la societat com a realitat subjectiva per tal de fer-nos conscients que la societat no és només una entitat externa a nosaltres sinó que els individus som éssers socials i, per tant, és necessàriament a partir de la nostra interacció amb la societat, i els diferents agents protagonistes, que ens podem constituir com a persones. Començarem definint què és la socialització i per què diem que aquesta és un procés continu al llarg de la nostra vida, analitzant quines són les diferents etapes del procés. A partir d'aquí, ens endinsarem en el tema de la identitat per comprendre allò que el sociòleg Peter Berger afirma: la identitat es crea, es manté i es transforma socialment. L'altre tema és el dels agents de socialització: conèixer qui són i com s'han transformat a la nostra societat.

El **tercer mòdul** del programa porta per nom La persona dins la societat i ens proposem mirar la societat des de la seva altra vessant: la dels models establerts i amb una continuïtat al llarg del temps. Iniciarem el mòdul amb un dels temes fonamentals en el nostre programa que tractarem a un nivell molt introductori, però que aniràs reprenent al llarg del Grau la desviació social i les formes de control social. A partir d'aquí plantejarem aquesta aparent paradoxa que anomenem la dialèctica social, segons la qual la societat ens produeix com a persones, a través dels processos de socialització, però, alhora, la societat és un producte

de les accions socials i les relacions que els individus estableixen al llarg del temps. Finalment entrem a analitzar què són les institucions socials, quines són les seves característiques, les seves funcions i alguns exemples significatius. Així mateix, veurem què són els rols socials, considerats "l'escenificació de les institucions", i quins són els mecanismes (valors i significacions últimes) que la societat crea per tal de mantenir aquest ordre de coses existent (legitimació).

El quart mòdul i darrer presenta un dels principals temes del programa: l'estratificació social i les desigualtats. Un cop hem plantejat les bases teòriques i conceptuals generals ens especialitzem en una de les principals matèries de treball de la sociologia. La primera unitat és una presentació dels conceptes d'estratificació, estructura social, desigualtats i classes socials. Un cop establertes les bases conceptuals entrem a analitzar quines són avui les principals teories de l'estratificació i quins canvis s'han produït a la nostra societat en l'estructuració de les desigualtats. La darrera unitat proposa una de les principals visions de futur sobre les anàlisis de l'estructura social, plantejant altres eixos que intervenen a l'hora de comprendre les variables que condicionen l'estructuració de les desigualtats avui: gènere i ètnia.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

- Coneix els fonaments bàsics de l'epistemologia de les ciències socials.
- Coneix les principals corrents teòriques en sociologia i els seus conceptes bàsics.
- Sap analitzar des d'una perspectiva sociològica la dinàmica i funcionament dels grups socials i les seves necessitats, interessos o problemàtiques específiques.
- Coneix les característiques de les institucions socials.
- Coneix i comprèn els processos de control social, conformitat i desviació social.

És capaç d'interpretar els eixos bàsics d'estratificació social de les desigualtats socials i les diferències culturals.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats del professor:

- Sessions magistrals per presentar els continguts de cadascun dels temes del programa i establir un marc conceptual de treball.
- Preparació de classes pràctiques, destinades a treballar de manera aplicada aspectes del programa, en relació als continguts de caire més procedimental.

- Dinamització de sessions d'anàlisi en grup d'alguna de les lectures proposades, a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals.
- Proposta de tota la documentació necessària per als estudiants al campus virtual de cara al seguiment de l'assignatura (textos, articles, presentacions...).
- Orientar als estudiants en tutories individualitzades o de petit grup que tenen per objecte clarificar dubtes i/o fer el seguiment del treball que vagi fent cada estudiant.

5.2.- Activitats dels estudiants:

- Participar en sessions pràctiques presencials en la que es preveu la realització d'una activitat, individual o en grup.
- Participar en debats a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals.
- Llegir la bibliografia obligatòria proposada pel professor i ampliar informació amb les lectures complementàries.
- Complementar el treball presencial amb la participació a l'espai virtual, on a través dels fòrums es poden desenvolupar debats i es poden compartir materials i exercicis.

Les hores de treball de l'estudiant es distribueixen de la següent manera:

Treball a l'aula	50 hores	2 ECTS
Treball tutoritzat	50 hores	2 ECTS
Treball autònom	50 hores	2 ECTS

6.- Sistema d'avaluació

6.1.- Activitats o instruments d'avaluació

L'avaluació continuada constarà de:

- **Exercicis pràctics a l'aula (15%):** durant el curs es faran diverses sessions de caire pràctic a l'aula, que es dedicaran a realitzar exercicis per tal d'aplicar els continguts que es vagin aprenent dels diferents mòduls (anàlisi de documentals, comentaris de text sociològics, anàlisi articles de premsa...). És imprescindible l'assistència a les sessions pràctiques per tal de seguir la modalitat d'avaluació continuada. Per als estudiants d'itinerari adaptat es realitzaran activitats alternatives que s'especificaran a la guia d'activitats d'avaluació. [AAC1, AAC2 i AAC5].
- **Comentari crític del llibre "Invitació a la sociologia" de P. Berger (o un altre a proposar del programa) (30%):** El treball es lliurarà el dia 11 de desembre. [AAC4].

- **Treball grupal (15%):** Treball en grups (4 persones) a partir del visionat de la pel·lícula “El Show de Truman” que consistirà en l’elaboració d’un glossari sociologia un debat grupal en el fòrum i a l’aula. El treball es lliurarà el dia 27 de novembre. [AAC3]
- **Examen avaluació continuada (40%):** Consistirà en una pregunta sobre les lectures obligatòries del curs i una pregunta sobre una de les activitats avaluatives realitzades durant el curs.

Avaluació final

Per als estudiants que no s’hagin acollit a l’avaluació continuada, es plantejarà un examen final global de tota l’assignatura, a preparar a partir de tots els textos penjats a la plataforma virtual i les lectures obligatòries del curs.

6.2.- Criteris d’avaluació

L’avaluació continuada de l’assignatura tindrà un valor total del 60% sobre la nota final, i l’examen el 40% restant. Si algú renuncia a l’avaluació continuada cal que parli amb la professora a l’inici de curs i, en aquest cas, pot acollir-se a un examen final global (100%)

7.- Resum del procés formatiu per competències

Veure quadre annex a l’eCampus.

8.- Vies de comunicació amb el docent

A més de l’atenció en els dos espais habituals de comunicació (aula i campus virtual) el professorat pot comunicar-se amb l’estudiant a través de tutories i del correu electrònic.

Correu electrònic: rbuch@peretarres.url.edu

Horari d’atenció: dijous 11.00 a 12.00. Cal demanar cita prèvia per correu.

9.- Bibliografia i recursos

Lectura obligatòria

Cardús, S. (coord.) (1999). *La mirada del sociòleg*. Barcelona: EDIUOC (Cap.1, 2, 3 i 4).

Lectura complementària

Berger, P. (1986). *Invitació a la sociologia*. Barcelona: Herder.

Manuale de consulta general

- García, M. (coord.) (1998). *Pensar nuestra sociedad*. Valencia: Tirant lo Blanc.
- Giddens, A. (1998). *Sociología*. Madrid: Alianza Universidad Textos.
- Macionis, J. i Plummer, K. (2000). *Sociología*. Madrid: Prentice may.
- Morales, J. i Abad, L. (1988). *Introducción a la sociología*. Barcelona (2a. ed. 1991): Tecnos.
- Picó, J. i Sanchís, E. (1996). *Sociología y sociedad*. Madrid: Tecnos.
- Rocher, G. (1990). *Introducción a la sociología general*. Barcelona: Herder.

Bibliografía específica

- Aron, R. (1994). *Les etapes del pensament sociològic* II Vols. Barcelona: Herder.
- Berger, P. i Kellner, H. (1985). *La reinterpretación de la sociología*. Madrid: Espasa Calpe.
- Berger, P. i Luckmann, T. (1988). *La construcción social de la realitat*. Barcelona: Herder.
- Castells, M. (1997). *La era de la información. Economía, sociedad y cultura*. Vol. 1. *La sociedad red*. Madrid: Alianza Editorial.
- Castells, M. (1997). *La era de la información. Economía, sociedad y cultura*. Vol. 2. *El poder de la identidad*. Madrid: Alianza Editorial.
- Claval, P. (1991). *Els mites fundadors de les ciències socials*. Barcelona: Herder.
- Giddens, A. (1995). *Modernidad e identidad del yo*. Barcelona: Península/Ideas.
- Kerbo, H.R. (1998). *Estratificación social y desigualdad*. Madrid: McGraw-Hill.
- Marqués, J.V. (1990). *No és natural*. València: El Grill/Tres i Quatre.
- Miguélez, F. et al. (1997). *Desigualtat i canvi. L'estructura social contemporània*. Barcelona: Proa / U.A.B. Biblioteca universitària 34.
- Morrison, K. (2010). *Marx, Durkheim, Weber: las bases del pensamiento social moderno*. Madrid: Popular.
- Mills, Ch.W. (1987). *La imaginació sociològica*. Barcelona: Herder.
- Simmel, G. (2004). *Cuestiones fundamentales de sociología* Barcelona: Gedisa
- Tezanos, J.F. (2001). *La sociedad dividida. Estructuras y desigualdades en las sociedades tecnológicas*. Madrid: Biblioteca Nueva.